

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

СТАВЛЕННЯ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ДО ФІЗКУЛЬТУРНИХ ХВИЛИНОК

Олексій Булгаков

Харківська державна академія фізичної культури

Аннотация

В статті представлені результати соціологічного дослідження, яке проводилось серед учнів загальноосвітніх шкіл Вінницької та Харківської областей. Результати дослідження показали, що майже половина учнів не знає, що фізкультурні хвилини позитивно впливають на їхню умовленість та здатність до роботи. Результатами дослідження встановлено, що більшість учнів хотіли б навчитися самостійно проводити фізкультурні хвилини та брати активну участь в організації та проведенні цих заходів. Дослідження також встановило, що використання централізованої форми проведення фізкультурних хвилюнок не забезпечує формування у учнів мотивації до використання фізкультурних хвилюнок.

Ключевые слова: фізкультурні хвилини, мотивація, потреба, здоров'я, соціологічне дослідження, методи, підходи.

Annotation

The results of sociological research which was conducted among the students of general schools of the Winnitca and Kharkov areas are presented in the article. Research results showed that almost half of students does not know that athletic minutes positively influence on their mental capacity. It is set research results, that most students would like to learn independently to conduct athletic minutes and accept active voice in organization and leadthrough of these measures. It is also set research, that the use of the centralized form of leadthrough of athletic minutes is unable to provide forming in the students of motivation to the use of athletic minutes.

Key words: athletic minutes, motivation, necessity, health, sociological researches, methods.

Постановка проблеми та її

зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. За останні роки стан фізичного здоров'я учнів загальноосвітніх навчальних закладів України має стабільну тенденцію до погіршення [6; 7]. На сьогодні захворюваність серед учнів загальноосвітніх шкіл України сягає 64% - 71% [1; 4]. Така тенденція обумовлена недостатнім обсягом рухової активності учнів, переваженістю шкільної програми та впливом різних соціальних факторів [5; 10]. Очевидно, що для забезпечення оптимального обсягу рухової активності учнів загальноосвітніх шкіл потрібне комплексне використання усіх форм шкільного фізичного виховання (урочної, позаурочної, позакласної, позашкільної) [2; 11]. Про це ж свідчить і ряд нормативно-правових документів, в яких регламентуються засоби, форми, зміст та порядок проведення уроків [12], фізкультурно-оздоровчих заходів, які проводяться в режимі навчального дня (ранкова гімнастики, фізкультурні хвилини та паузи, години фізичної культури в групах продовженого дня) та інших форм шкільного фізичного виховання [8; 9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз спеціальної літератури [3, 12] свідчить про те, що основною формою організації навчально-виховного процесу з предмету фізична культура, є урочна форма. Як зазначає

Б. Шиян [13], урок фізичної культури, за умови активної та свідомої участі учнів здатний забезпечити формування в них потреби в здоровому, фізично активному способі життя, створити сприятливі умови для формування знань умінь та навичок самостійно використовувати засоби фізичного виховання з метою фізичного та духовного удосконалення, сприяти зміцненню здоров'я учнів і підтримувати належний рівень їх фізичної підготовки. Разом із тим, урок є лише початком усєї складної системи фізичного виховання, який визначає основний зміст та напрям інших форм (позаурочних і позашкільних) цієї системи і забезпечує формування в учнів знань умінь та навичок для їх активної та свідомої участі в процесі використання позаурочних та позашкільних форм шкільного фізичного виховання.

Однією із таких форм є фізкультурні хвилинки і паузи. Дослідження провідних педагогів [1, 2, 11] свідчать про те, що використання фізкультурних хвилинки забезпечують відновлення у школярів розумової працездатності, знижують статичне навантаження, перешкоджають порушенню у них постави. Разом із тим, не зважаючи на теоретичне обґрунтування значення цієї форми, практично не доведена роль та місце фізкультурних хвилинки в загальноосвітніх навчальних закладах, не вивчено ставлення учнів та вчителів до цієї форми фізкультурно-оздоровчих заходів, не розроблені механізми залучення учнів до самостійного використання фізкультурних хвилинки в режимі навчального дня та у повсякденному житті.

Мета дослідження: з'ясувати ставлення учнів до фізкультурних хвилинки та особливостей практичної реалізації фізкультурних хвилинки у загальноосвітніх навчальних закладах.

Методи та організація досліджень. Для вирішення поставле-

них завдань у 2011 навчальному році, було проведено спеціальне соціологічне дослідження у двох сільських та двох міських загальноосвітніх школах Вінницької та Харківської областей. В ході дослідження було опитано 777 учнів віком від 11 до 17 років. У процесі дослідження використовувалась анкета закритого типу, яка містила дві групи запитань. Перша група дозволяла визначити а) знання учнів про вплив фізкультурних хвилинки на їх організм; б) їх ставлення до цієї форми фізкультурно-оздоровчих заходів. Друга група запитань дозволила з'ясувати: а) чи проводяться фізкультурні хвилинки на уроках загальноосвітнього циклу; б) чи приймають участь учні шкіл у процесі організації і проведення цих заходів. По кожному з поставлених питань учням пропонувалося вибрати одну із запропонованих відповідей – «так», або «ні». Під час обробки анкет визначалася кількість учнів, які вибрали позитивну (так), або негативну (ні) відповідь на поставлене запитання. У таблиці 1 показано (у відсотках) середні групові показники кількості учнів, які дали позитивну відповідь. Для наочного подання матеріалів соціологічного дослідження деякі результати відповідей учнів, які найяскравіше характеризують динаміку зміни їх ставлення (у процесі навчання з п'ятого по одинадцятий клас) до фізкультурних хвилинки, були представлені у вигляді графіка (рисунки 1).

Для виявлення особливостей практичної реалізації фізкультурних хвилинки та їх впливу на формування в учнів мотивації до участі в їх проведенні було проведено соціологічне дослідження у школі міста Вінниця, що є учасницею міжнародного проекту «Школа сприяння здоров'ю». Особливість цієї школи полягає у тому, що проведення фізкультурних хвилинки є обов'язковим. Вони проводяться централізовано

з використанням мультимедійної системи, яка дає змогу одночасно залучити до виконання фізкультурних хвилинки учнів усєї школи. Програма та засоби, які використовуються в процесі проведення цих заходів, є однаковими як для учнів молодшого та середнього шкільного віку, так і для учнів старших класів. У ході дослідження було опитано 210 учнів 5-11 класів цієї школи. Запитання для учнів школи були аналогічними із питаннями які ставились учням інших шкіл.

Виклад основного матеріалу.

Аналіз матеріалів проведеного дослідження показав, що майже половина учнів 41,2% (середній груповий показник по всій вибірці, яка включає п'ять шкіл) мають недостатні уявлення про позитивний вплив фізкультурних хвилинки на їх розумову працездатність.

Як свідчать результати матеріалів проведеного дослідження, у школах, в яких проводилося соціологічне опитування, фізкультурні хвилинки практично не проводяться. На це вказала переважна більшість учнів школи Вінниця – 61,5% та Харкова – 63,1%.

Найменше ж уваги проведено фізкультурних хвилинки приділяється у сільських школах. У Вінницькій області на це вказали 72,9% учнів, у Харківській області 78,7% (табл. 1).

На відміну від вище вказаних шкіл, у школі сприяння здоров'ю фізкультурні хвилинки проводяться централізовано, що дає змогу залучити до їх виконання усіх учнів, що підтвердили 99,4% з них.

Проведений аналіз матеріалів соціологічного опитування дозволив встановити, що більшість учнів (63,4%) хотіли б, щоб у їхній школі проводились фізкультурні хвилинки.

Результати матеріалів проведеного дослідження також дозволили встановити, що переважна більшість учнів усіх шкіл (62,6%), хотіли б навчитися самостійно

Ставлення учнів загальноосвітніх шкіл до проведення фізкультурних хвилин

№ п.п	Запитання	м. Вінниця	м. Харків	Вінницька обл.	Харківська обл.	Школа сприяння здоров'ю
		Кількість опитуваних учнів (n)				
		217	254	150	156	210
		Результати відповіді учнів представлені у відсотках				
1	Як Ви вважаєте, проведення фізкультурних хвилин впливає на підвищення вашої розумової працездатності?	62,3	58,6	59,8	49,1	64,3
2	Чи проводяться у вашій школі фізкультурні хвилини під час уроків?	38,5	36,9	27,1	21,3	99,4
3	Чи хотіли б Ви, щоб у вашій школі проводились фізкультурні хвилини?	63,8	69,1	64,5	62,6	5,27
4	Чи хотіли б Ви навчитися проводити фізкультурні хвилини під час уроків?	63,5	61,7	62,8	61,1	63,9
5	Чи приймаєте Ви участь у організації і проведенні фізкультурних хвилин?	41,5	44,8	25,7	29,2	48

проводити фізкультурні хвилини (табл. 1).

Разом із тим, як показали результати проведеного дослідження, незважаючи на бажання учнів навчитись самостійно проводити фізкультурні хвилини, їх не залучають до цього процесу, на що вказали 64,7% (середній груповий показник відповідей по всій вибірці) учнів. Важливо відмітити, що більшість учнів школи сприяння здоров'ю (63,9%) також хотіли б приймати активну участь в організації та проведенні таких заходів, однак матеріалами проведеного дослідження було встановлено, що їх не залучають до цього процесу, на що вказали 52% учнів цієї школи.

Важливо відмітити, що в процесі навчання з п'ятого по одинадцятий клас спостерігається тенденція, за якою зменшується кількість учнів, які хотіли б, щоб у їхній школі проводились фізкультурні хвилини (Рис. 1).

Так наприклад, якщо у п'ятих класах міста Вінниця таких учнів – 78,2%, у місті Харкові

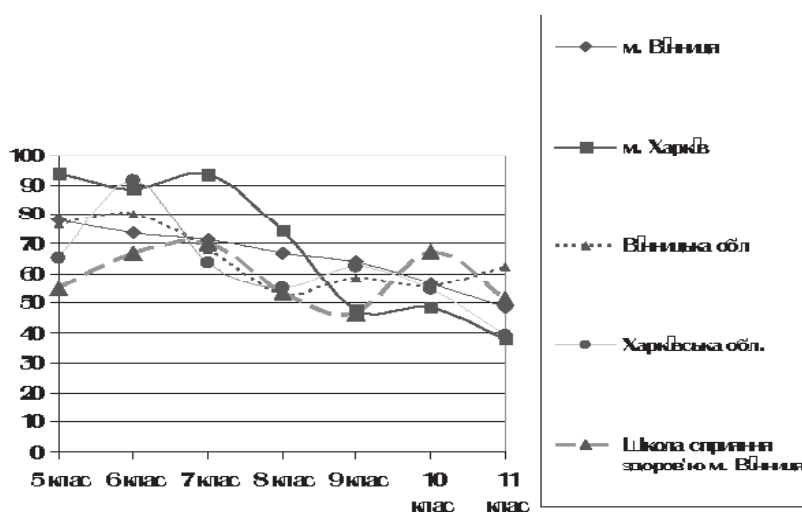

Рис. 1. Ставлення учнів п'ятих – одинадцятих класів до проведення фізкультурних хвилин в режимі навчального дня

– 93,9%, то у дев'ятих класах їх уже, у Вінниці – 63,9, у Харкові – 47,6%, а у одинадцятих класах даний показник становить відповідно, 48,5%, та 38,2%. Така ж в цілому ситуація спостерігається і у сільських школах Харківської та Вінницької областей.

Звертає на себе увагу і той факт, що серед учнів школи

сприяння здоров'ю найбільше таких, які негативно ставляться до проведення фізкультурних хвилин – 43%, незважаючи на те, що ці заходи систематично проводяться у їхній школі (рис. 1). Таке ставлення учнів до цієї форми фізкультурно-оздоровчих занять може бути пов'язане із відсутністю механізмів, які б за-

безпечували їх активну та свідому участь.

Вище викладене свідчать про те, що існуючі методи та підходи, які використовуються в навчально-виховному процесі, не достатньо впливають на формування в учнів мотивації до виконання фізкультурних хвилюнок. Це створює передумови для впровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інших підходів. Виходячи з одержаних матеріалів, такі підходи мають використовуватись з урахуванням особистих потреб, бажань та інтересів учнів. Оскільки переважна більшість учнів мають бажання приймати активну участь в організації та проведенні фізкультурних хвилюнок, то основним завданням таких підходів має бути створення умов для залучення учнів.

Висновки

1. Аналіз результатів проведеного дослідження показав, що майже половина учнів шкіл, в яких проводилось соціологічне дослідження, не знають, що фізкультурні хвилиночки позитивно впливають на їх розумову працездатність.

2. Результатами матеріалів проведеного дослідження було встановлено, що в більшості шкіл фізкультурні хвилиночки систематично не проводяться. Виключенням є «Школа сприяння здоров'ю».

3. Проведений аналіз матеріалів дослідження дозволив встановити: а) більшість учнів бажать приймати активну участь в організації та проведенні фізкультурних хвилюнок; б) у більшості шкіл їх не залучають до цього процесу.

4. Аналіз матеріалів проведеного дослідження показав, що використання централізованої форми проведення фізкультурних хвилюнок не здатне в повній мірі забезпечити формування в учнів мотивації до використання

фізкультурних хвилюнок в режимі навчального дня.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці інноваційної педагогічної технології, в основі якої повинні лежати такі методи та підходи, які б враховували особисті потреби, бажання та інтереси учнів, та створювали б умови для активної та свідомої їх участі в організації і проведенні фізкультурних хвилюнок.

Література

1. Апанасенко Г. Рівень здоров'я і фізіологічні резерви організму / Г. Апанасенко, Л. Довженко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2007. – № 1. – С. 17-21.
2. Бенедиктова Л. Лікувальна фізкультура в школі / Л. Бенедиктова. – Здоров'я та фізична культура. Бібліотека «Шкільного світу». Київ 2006. – С. 126.
3. Васьков Ю. В. Система фізичного виховання. 5 – 9 класи / Ю. В. Васьков – Харків. Видавництво «Ранок», 2009. С. 44-46.
4. Видюк А. Формирование культуры здоровья в общеобразовательных школах / А Видюк, Л. Белогурова, С. Савельев, Е. Дойнова // 4 Международный конгресс. Олимпийский спорт и спорт для всех: проблемы здоровья, рекреации, спортивной медицины и реабилитации. Олимпийская литература. 16-19 мая : Киев 2000. – С. – 347.
5. Денисенко Н. Особливості рівня здоров'я, фізичної підготовленості, самопочуття та ведення здорового способу життя в учнів загальноосвітніх шкіл і гімназій / Н. Денисенко // Слобожанський науково-спортивний вісник. Харків : ХДФК, 2007. – № 3 – С. 44-46.
6. Презлята Г., Заняття фізкультурою та фізичне здоров'я /

Г Презлята, А. Шпільчак. – Медико-педагогічний моніторинг. Київ: видавничий дім «Шкільний світ» 2006, – С. 110.

7. Мосійчук О. Диференційована програма реабілітації школярів середньої вікової групи з патологією постави / О. Мосійчук. – Інформаційно – методичне видання. Здоров'я та фізична культура. 2008. №6. – С. 3.
8. Наказ Міністерства освіти і науки України. «Про систему організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних навчальних закладах». № 486 від 2.07. 2003 року.
9. Наказ Міністерства освіти і науки України. «Про заходи щодо вдосконалення роботи з фізичного виховання та збереження здоров'я школярів в навчальних закладах України». № 956 від 22.10.2008 року
10. Сутула В.О. Значимість факторів, що впливають на формування у учнів загальноосвітніх шкіл потреби у здоровому способі життя / В. О. Сутула, Бондар А.С., Чернецький М.С., Бондар Т.С // Слобожанський науково-спортивний вісник. Харків : ХДФК, 2008. – № 4 – С. 13-16.
11. Сутула В.О. Формування фізичної культури особистості – стратегічне завдання фізкультурної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів / В.О. Сутула. – Освіта України, 2009. №3-4. – С. 9.
12. Фізична культура. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 5-12 класи. – Київ: Ірпінськ, 2005. – С. 271.
13. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б. М. Шиян. – Тернопіль : навчальна книга – Богдан, 2003 – Ч.1. – С. 272.

